

Kalmer Kiidma
Vertetom Autokool
vertetom@gmail.com

Teie 16.03.2025
Meie 01.04.2025 nr 12.2-1/1347-2

Järelevalvemenetluse alustamata jätmine

Austatud härra Kiidma

Esitasite Rahandusministeeriumile pöördumise seoses Tõrva Vallavalitsuse (edaspidi ka hankija) poolt B-kategooria juhiloa algõppe teenuse tellimiseks korraldatud alla lihthanke piirmäära jääva riigihankega. Käsitleme Teie pöördumist järelevalveteatena riigihangete seaduse (RHS) § 207 mõistes.

Järelevalveteates märgite, et antud riigihankega tuli välja palju asjaolusid, mis viitavad menetlusreeglite ja seaduste eiramisele. Järelevalveteatele lisatud dokumentides toodu kohaselt edastas hankija teavituse riigihanke võitja kohta 07.03.2025 ja samal päeval sõlmiti antud riigihanke tulemusel leping koolitusteenuse osutamiseks Toyota Autokool OÜ-ga. Sellega on Teie hinnangul rikutud RHS § 125 lg-s 9 sätestatud viie tööpäeva pikkuse ooteaja järgimise kohustust enne hankelepingu sõlmimist. Lisaks leiate, et on vaja kontrollida Tõrva valla teisi hankeid viimase 6 kuu jooksul või rohkemgi, sest oht, et on sealgi eiratud menetlusreegleid on suur. Samuti eirati Teie hinnangul tegevustoetuse menetlusel reegleid.

Esmalt selgitame, et Rahandusministeeriumi pädevus ja volitused riigihangete üle järelevalve teostamisel on sätestatud RHS 9. peatükis. RHS § 180 p-st 6 ja § 203 lg-st 1 tulenevalt teostab Rahandusministeerium avalikes huvides riiklikku ning haldusjärelevalvet RHS-i ja selle alusel kehtestatud õigusaktide täitmise üle. Selgitame ka, et järelevalvemenetluses kontrollitakse hankija tegevuse õiguspärasust, kuid järelevalvemenetlust ei tehta hankija tegevuse otstarbekuse kontrollimiseks ega tema otsuste ja toimingute tulemuslikkuse hindamiseks (RHS § 203 lg 2). Siinkohal märgime, et valla revisjonikomisjon saab kontrollida ja hinnata vallavalitsuse tegevuse seaduslikkust, otstarbekust ja tulemuslikkust, samuti valla vara kasutamise sihipärasust kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse (KOKS) § 48 lg 3 p 1 alusel.

Avalik võim on õigustatud tegutsema üksnes siis, kui seadus annab selleks selge pädevuse ja volituse. Seetõttu võib avaliku võimu poolne sekkumine toimuda ainult seadusega kindlaks määratud tingimustel, korras ja ulatuses.¹ RHS § 205 lg 1 p 1 sätestab, et Rahandusministeerium võib järelevalvemenetluse alustada põhjendatud kahtluse korral RHS §-s 207 sätestatud järelevalveteate põhjal või mõnel muul ajendil, kui on küllaldaselt andmeid,

¹ RKHKo nr 3-3-1-41-00, p 4; RKHKo nr 3-3-1-43-12, p 19.

mis viitavad käesoleva seaduse rikkumisele, ja puuduvad RHS § 206 lg-s 1 nimetatud asjaolud. Tulenevalt RHS § 206 lg 1 p-st 4 ei alustata järelevalvemenetlust, kui riigihanke menetlus on lõppenud. Riigihanke menetluse lõppemise alused on loetletud ammendavalt RHS § 73 lg 3 p-des 1-7 ning RHS § 73 lg 3 p 1 kohaselt lõpeb hankemenetlus hankelepingu või raamlepingu sõlmimisega. Tõrva Vallavalitsuse ametliku dokumendiregistri andmete kohaselt on Tõrva Vallavalitsuse hallatava asutuse Tõrva Gümnaasiumi ja Toyota Autokool OÜ vahel sõlmitud 07.03.2025 leping koolitusteenuse osutamiseks nr [TG 4-1/2025/26-1](#) tagasiulatuvalt alates 27.02.2025 kuni 31.12.2025. Järelikult on kõnealune riigihange hankelepingu sõlmimisega lõppenud ja esineb järelevalvemenetlust välistav asjaolu (RHS § 206 lg 1 p 4). Selgitame siinjuures, et pärast riigihanke menetluse lõppemist ei ole juhtumipõhise järelevalvemenetluse läbiviimine põhjendatud ega eesmärgipärane, sest RHS § 208 lg-test 1 ja 2 tulenevalt saab Rahandusministeerium teha hankijale täitmiseks kohustuslikke ettekirjutusi üksnes enne hanke- või raamlepingu sõlmimist.

Vaatamata asjaolule, et järelevalvemenetluse alustamiseks puudub käesoleval juhul alus, selgitame järelevalveteates ja sellele lisatud dokumentides osundatu kohta järgmist.

RHS § 9 lg 4 p 4 kohaselt peab hankija sätestama oma organisatsioonisiseses hankekorras muu hulgas alla lihthanke piirmäära jäävate asjade ostmise ning teenuste ja ehitustööde tellimise korra. Hankekorras peab selguma, milline on alla lihthanke piirmäära jääva maksumusega hankelepingu sõlmimiseni jõudmise täpsem menetlus ja korraldus. Teisisõnu peab hankija hankekorras sisustama, millised menetlusreeglid kehtivad alla lihthanke piirmäära jääva hankelepingu sõlmimisele.

Rahandusministeerium ei kujunda praegusel juhul seisukohta küsimuses, kas hankija järgis autokooli teenuse tellimisel hankekorra nõudeid. Hankekord on hankija asutusesisene riigihangete korraldamist reguleeriv kord, mis ei ole käsitletav RHS-i alusel kehtestatud õigusaktina RHS § 203 lg 1 tähenduses ja mille täitmist Rahandusministeerium riigihangete järelevalvemenetluses kontrolliks. Täpsustame, et Rahandusministeeriumi riikliku ja haldusjärelevalve pädevusse kuulub ainult hankekorra kehtestamise ja selle vastavuse kontrollimine RHS § 9 sätestatud nõuetele, mitte järelevalve teostamine selle üle, kas hankija on järginud hankekorras ette nähtud otsustuspädevust, protseduuri- ning asutusesiselt kehtestatud reegleid.² Alla lihthanke piirmäära jääva riigihanke menetluse läbiviimisel tuleb hankijal lähtuda eelkõige oma hankekorras sätestatust ning täita RHS §-s 3 sätestatud põhimõtteid. Nimetatud paragrahvi punkti 1 järgi on hankija kohustatud tegutsema riigihanke korraldamisel läbipaistvalt, kontrollitavalt ja proportsionaalselt. Samas on kohtupraktikas asutud seisukohale, et riigihanke üldpõhimõtteid ei ole alla asjaomast piirmäära jäävas riigihanke menetluses põhjust sisustada sama rangelt kui piirmäärani küündivas ja seda ületavas riigihanke menetluses – mida väiksem on hankelepingu eeldatav maksumus, seda vähem nõudlikumalt ja paindlikumalt tuleks üldpõhimõtteid sisustada (vrd RKHKo 20.11.2019, nr 3-17-2718, p 23).

Täiendavalt selgitame, et RHS ei kohusta hankijat alla lihthanke piirmäära jäävat riigihanget läbi viima riigihangete registris nagu ka hankija on õigesti märkinud Teile 13.03.2025 saadetud kirjas nr 10-2/2025/478-2. Samuti on hankija Teile õigesti selgitanud, et RHS kohaselt ei kohustu hankija alla lihthanke piirmäära riigihangetes rakendama ooteaega otsusest teavitamise ja hankelepingu sõlmimise vahel. See tähendab, et RHS § 125 lg 9

² N. Parrest. RHS § 203 komm. 17 – M. A. Simovart, M. Parind (koost). Riigihangete seadus. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn: Juura 2019.

kohaldub ainult lihthankemenetluses ja RHS ei kohusta hankijaid alla lihthanke piirmäära jäävate riigihangete (nn väikehangete) puhul RHS 2. peatüki sätetest, sh §-ist 120 juhinduma. Järelikult ei pea alla lihthanke piirmäära jäävate riigihangete korral ooteaega kohaldama ja hankija võib sõlmida lepingu kohe peale vastava otsuse esitamist otsuse tegemise ajal riigihankes osaleva(te)le ettevõtja(te)le. Seda juhul kui hankija enda hankekord ja/või riigihanke alusdokumendid ei näe ette teisiti.

Rahandusministeerium möönab, et Tõrva Vallavalitsuse 06.03.2025 pakkumuse edukaks tunnistamise korralduses nr 2-3/2025/107 lisatud vaidlustamise viide on eksitav. Kaalume selles osas pöörduda hankija poole, selgitamaks, et riigihangete teostamine ja vaidlustuste lahendamine riigihangete seaduse tähenduses ei ole haldusmenetlus haldusmenetluse seaduse tähenduses (HMS § 2 lg 2). Samuti peame vajalikuks juhtida hankija tähelepanu sellele, et praktika, kus hankija sõlmib lepingu tagasiulatuvalt on hankijate puhul ebataoline ning seda ei saa kindlasti pidada heaks hankepraktikaks. Kui hankija on teenuse osutamise tähtja kulgemise algusaja määranud kuupäevaliselt, on hankija nimetatud kuupäevaga seotud hankemenetluse lõpuni, sh. hankelepingu sõlmimisel.

Seoses tegevustoetuse menetlemisel reeglite eiramisega märgime, et Rahandusministeeriumi pädevusse ei kuulu kohaliku elu korraldamise küsimused, mis volikogu määruste või otsustega või valla või linna põhimäärusega on pandud täitmiseks valitsusele (KOKS § 30 lg 1 p 2). Mittetulundusliku tegevuse toetamise kord ja järelevalve Tõrva vallas on reguleeritud Tõrva Vallavolikogu 19.12.2024 määruses nr 14 „Mittetulundusliku tegevuse toetamise kord Tõrva vallas“.

Lähtudes eeltoodust ning arvestades, et riigihanke „B-kategooria juhiloa algõppe teenus Tõrva Gümnaasiumile“ on RHS § 73 lg 3 p 1 alusel lõppenud, teatame, et Rahandusministeerium ei alusta RHS § 205 lg 1 p 1 ja § 206 lg 1 p 4 alusel järelevalvemenetlust nimetatud riigihanke õiguspärasuse kontrollimiseks.

Täname Teid pöördumise eest ning arvestame saadud infoga valimipõhise järelevalve tegevuse kavandamisel. Täiendavate küsimustega palume pöörduda riigi osaluspoliitika ja riigihangete osakonna juristi Kertu Kuiv’a poole (tel: 58851394, e-post: kertu.kuiv@fin.ee).

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Estella Põllu
riigihangete valdkonna juht

Kertu Kuiv 5885 1394
Kertu.Kuiv@fin.ee